

Wyrok z dnia 30 sierpnia 2001 r.

II UKN 525/00

Rozwiązanie stosunku pracy z mianowanym nauczycielem na jego wniosek, stanowiące przesłankę nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.), może nastąpić w każdym uzgodnionym terminie, a nie tylko z końcem roku szkolnego, po uprzednim trzymiesięcznym okresie wypowiedzenia (art. 24 ust. 3 pkt 1 Karty Nauczyciela).

Przewodniczący SSN Beata Gudowska, Sędziowie: SN Zbigniew Myszkowski (sprawozdawca), SA Bogumiła Blok.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 30 sierpnia 2001 r. sprawy z wniosku Haliny P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. o prawo do emerytury nauczycielskiej, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 17 maja 2000 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok w pkt I i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 17 maja 2000 r. zmienił zaskarżony przez organ rentowy apelacją wyrok Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 14 czerwca 1999 r., w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej Halinie P. prawo do emerytury od daty ustania zatrudnienia oraz oddalił tę apelację w pozostałym zakresie. W sprawie tej Sąd pierwszej instancji zmienił decyzję organu rentowego odmawiającą przyznania ubezpieczonej prawa do emerytury nauczycielskiej i przyznał jej to świadczenie od dnia 15 stycznia 1999 r. W postępowaniu pierwszoinstancyjnym sporną kwestią była możliwość przyznania emerytury nauczycielskiej w trybie art. 88 ust. 1 Karty

Nauczyciela w razie rozwiązania stosunku pracy przez nauczyciela z końcem roku kalendarzowego, a nie z końcem roku szkolnego. Organ rentowy twierdził, że rozwiązanie nauczycielskiego stosunku w związku z nabyciem uprawnień emerytalnych powinno nastąpić z końcem roku szkolnego. Stanowiska tego nie podzielił Sąd pierwszej instancji, który zwrócił uwagę, że rozwiązanie z ubezpieczoną, która była wychowawcą internatu, stosunku pracy w drodze porozumienia stron z dniem 31 grudnia 1998 r. nie spowodowało zakłóceń w nauce, przeto nie mogło być mowy o naruszeniu art. 23 ust. 2 pkt 1 Karty Nauczyciela, a ubezpieczona spełniła warunki konieczne do nabycia emerytury nauczycielskiej. Sąd Apelacyjny podzielił pogląd, że przepis art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela nie ustanawia warunku rozwiązania stosunku pracy z końcem roku szkolnego na wniosek nauczyciela w celu skorzystania z nabytych nauczycielskich uprawnień emerytalnych. Dotyczy to zwłaszcza nauczycieli szkoły, w której nie przewidziano ferii szkolnych oraz w każdym przypadku rozwiązania stosunku pracy w drodze porozumienia stron (art. 23 ust. 4 pkt 1 Karty Nauczyciela), co prowadzi do ustania stosunku pracy w uzgodnionym terminie, a nie tylko z końcem roku szkolnego. Jednakże Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że do rozwiązania stosunku pracy z ubezpieczoną w uzgodnionym terminie nie doszło, ale był on kontynuowany ze względu na negatywną decyzję organu rentowego, która pozbawiała ją środków utrzymania. W takich okolicznościach sprawy Sąd ten zmienił zaskarżony apelacją organu rentowego wyrok sądu pierwszej instancji jedynie w części określającej datę przyznania ubezpieczonej emerytury nauczycielskiej, przyznając to świadczenie „od daty ustania zatrudnienia”, oddalając tę apelację w pozostałym zakresie.

W kasacji organ rentowy podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego - przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 88 ust. 1 i art. 23 ust. 2 pkt 1 Karty Nauczyciela i domagał się orzeczenia reformatoryjnego oraz oddalenia odwołania ubezpieczonej od decyzji odmawiającej przyznania jej prawa do emerytury. Alternatywnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego. Skarżący podtrzymał stanowisko, że warunek rozwiązania stosunku pracy na koniec roku szkolnego z nauczycielem ubiegającym się o przyznanie prawa do emerytury nauczycielskiej w trybie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela jest bezwzględnie obowiązujący na gruncie regulacji zawartej w jej art. 23 ust. 2 pkt 1. Ponadto z uwagi na anulowanie rozwiązania stosunku pracy z ubezpieczoną w ogóle

odpadła możliwość przyznania ubezpieczonej tego świadczenia, które nie może być przyznane warunkowo i „na wyrost” od daty ewentualnego ustania zatrudnienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest uzasadniona, albowiem przyznanie nauczycielowi emerytury w trybie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela może nastąpić po rozwiązaniu stosunku pracy na wniosek nauczyciela, który spełnił pozostałe przesłanki nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej, tj. w dniu ustania stosunku pracy ma trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciel klas, szkół, placówek i zakładów specjalnych - dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnych warunkach w szkolnictwie specjalnym. Oznacza to, że przyznanie nauczycielowi emerytury nauczycielskiej w trybie powołanego przepisu jest uzależnione od rozwiązania na jego wniosek stosunku pracy, a zatem może nastąpić po ustaniu nauczycielskiego zatrudnienia. Skoro w rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny ustalił, że do rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy z ubezpieczoną w uzgodnionym wcześniej terminie, tj. w dniu 31 grudnia 1998 r., nie doszło i ten stosunek pracy był kontynuowany po dniu 1 stycznia 1999 r., to nie wystąpiła jedna z przesłanek warunkujących przyznanie ubezpieczonej prawa do emerytury nauczycielskiej. Warto zwrócić uwagę, że tylko spełnienie się wszystkich przesłanek koniecznych do nabycia emerytury uruchamia jej wypłatę poczynając od dnia powstania prawa do tego świadczenia, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu (por. art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.). Wszystko to powoduje, że bezpodstawne było przyznanie ubezpieczonej prawa do tego świadczenia od daty ustania zatrudnienia, które w rozpoznawanej sprawie nie miało miejsca, skoro prawo takie powstaje dopiero wskutek rozwiązania stosunku pracy na wniosek nauczyciela, a zatem jest uwarunkowane zakończeniem nauczycielskiego stosunku pracy, który stanowi tytuł nabycia nauczycielskich uprawnień emerytalnych w trybie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela.

Sąd Najwyższy nie podzielił natomiast poglądu organu rentowego, że rozwiązanie na wniosek nauczyciela stosunku pracy w związku z zamiarem skorzystania z uprawnień emerytalnych w trybie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela następuje wyłącz-

nie w terminie określonym w jej art. 23 ust. 2 pkt 1. Przede wszystkim art. 23 ust. 2 Karty Nauczyciela reguluje wyłącznie kwestie terminów rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem mianowanym, a zatem nie może wiążąco modyfikować trybu rozwiązywania nauczycielskiego stosunku pracy z mianowania, który jest realizowany według sposobów określonych w jego ust. 1. Wskazanie w art. 23 ust. 2 pkt 1 Karty Nauczyciela końca roku szkolnego jako terminu rozwiązania stosunku pracy na wniosek mianowanego nauczyciela, po uprzednim złożeniu przez niego trzymiesięcznego wypowiedzenia, nie ma przeto charakteru bezwzględnie określającego tryb ustania stosunku pracy. Na gruncie prawa pracy możliwe jest porozumienie się stron stosunku pracy w przedmiocie określenia samej daty ustania stosunku pracy, co w razie rozwiązania stosunku pracy „na wniosek nauczyciela” oznacza, że następuje ono w terminie określonym w art. 23 ust. 2 pkt. 1 Karty Nauczyciela tylko wówczas, gdy strony nie osiągnęły porozumienia co do innej daty ustania stosunku pracy. Ponadto treść art. 23 ust. 2 pkt 1 Karty Nauczyciela w ogóle nie reguluje kwestii nauczycielskich uprawnień emerytalnych i w żadnym razie nie może przesądzać o możliwości nabycia nauczycielskich uprawnień emerytalnych przez nauczyciela, który spełnia warunki do nabycia tego prawa i rozwiązuje na swój wniosek nauczycielski stosunek pracy, jedynie w dacie następującej po dniu zakończenia roku szkolnego, przede wszystkim dlatego, że przesłanki nabycia nauczycielskich uprawnień emerytalnych reguluje wyłącznie art. 88 Karty Nauczyciela. Powyższe prowadzi do wniosku, że rozwiązanie nauczycielskiego stosunku pracy na wniosek nauczyciela, będące przesłanką nabycia prawa do emerytury w trybie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, może nastąpić w każdym uzgodnionym przez strony terminie zakończenia tego stosunku pracy, a nie tylko z końcem roku szkolnego, po uprzednim złożeniu przez nauczyciela trzymiesięcznego wypowiedzenia (art. 23 ust. 2 pkt 1 tej Karty).

Zważywszy jednak, że - według wiążących ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie nie doszło do ustania nauczycielskiego zatrudnienia ubezpieczonej, to nie powstało jej prawo do nauczycielskiej emerytury, które nauczyciel może nabyć w trybie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela pod warunkiem uprzedniego rozwiązania na swój wniosek stosunku pracy - Sąd Najwyższy wyrokował kasatoryjnie na podstawie art. 393¹³ KPC.

=====